

Lästid 10 minuter

Börjes cykel och pastorn

Bo Bjelvehammar©

”Nu lövas det i dalar
och nu lövas det på höjd,
nu dallrar månet hjärta
i sin första svårmodts fröjd.”

(Ur Syner i lövsprickningen av Nils Ferlin)

I utkanten av byn vid Kullen finns det två hus, ett av dem tillhör Olof Ahlberg, som är småbrukare. Han är ansedd och omtyckt av folk, ger gärna råd och stöd åt andra och arbetar som kyrkvård. Han har två islandshästar, Dora och Dagny, barn kommer ofta till gården, rider och sköter om hästarna. Olof lever ensam. Han har en bror, som bor i Chicago, men besöker Olof varje sommar under tre månader. Brodern berättar gärna och länge om alla gatorna, avenyerna, byggnaderna och alla kaféerna i Chicago.

I det andra huset vid Kullen bor Ivar den förskräcklige med sin fru Elena och sonen Börje. Det går knappt att upptäcka det grå huset från vägen, det är kringramat av höga lindar, som är sagolika med sina dofter i slutet av maj, till dessa lindar kommer en hög bokhäck. På dagen finns inget liv i Ivars hus, allt är stilla och utan rörelse. När solen ramlar ner

i dalen vid järnvägen och ån, där Kristina bor, då börjar livet i Ivars hus, då går det att skymta både ljusfläckar och lätta rörelser. En natt i veckan kommer en rymlig skåpbil till Ivars hus för att lossa och lasta varor, det är okänt vad, men människorna i byn tror med bestämdhet att det rör sig om mediciner av tvivelaktigt slag och alkoholvaror. Börje har i skolan under hot gjort vissa avslöjanden och medgivanden.

Ivar är allmänt ilsken mot alla människor, skriker åt folk på vägen från sin trädgård och ser han barn på vägen, då jagar han iväg dem. Framför allt är han verkligen oberäknelig, vissa dagar är han mild som honung, mjuk och leende, men det är sällsynt. Ingen vet vad som händer från den ena dagen till den andra. Ivar lever utanför de övriga i byn, han är en solitär, de flesta i byn är rädda för honom. Det är svårt att förstå sig på en människa med så många utbrott och så mycket hat inom sig. I Ivars rike verkar det mest finnas tystnad, mörker, öknar och ödeland.

Elena syns bara ute i trädgården några gånger varje år, ingen vet vad hon gör, alla tror att hon lever i ett helvete, men utan alternativ. Hon lever utanför ett eget liv. Hon kom till Ivar som ett paket på postorder, efter att ha svarat på en kontaktannons lämnade hon sitt arbete som hembiträde åt en akademikerfamilj i Köpenhamn och kom till den fruktade Ivar. Elena kom från Ukraina till Köpenhamn och efter något år i Ivars hus kom Börje till världen, efter en synnerligen svår förlossning. Ivar blev rentvättad av en kylig och regnig natt-

luft när han mitt i natten tvingades knacka på hos distriktsläkaren Sigvard Bjerstedt (som för övrigt har en bror som är professor i pedagogik). Doktorn följde med till Ivars hus och de båda herrarna fick uppleva en ovanligt blå och matt morgon tillsammans. Under de följande veckorna kom doktorn regelbundet och såg till Elena, hon överlevde och barnet artade sig väl.

Efter Börjes födelse regnade det en vecka utan uppehåll. Världen grät.

Börje var ett ovanligt barn, som klarade sig bra i skolan, men han fick mycket stryk av sina kamrater och blev ständigt retad för sina märkliga kläder och sin svarta cykel med en märkligt brun sadel med bokstäver och siffror på, som Olof Ahlbergs bror hade köpt i USA. Börjes cykel hade ett extra stort batteri att användas vid långcykling i mörker. Börje älskade att cykla både på dagar och nätter och det verkade inte vara något som bekom Ivar.

Det var en tid som var särskilt svår för Börje i skolan, det var under senvåren när grodorna lekte, var lättfångade och många. Skolkamraterna tvingade Börje att äta inte bara levande dagmaskar, utan även nyfångade grodor från Viktor Larssons mangelgrav.

Börje måste svara för inköp som krävdes för att familjen skulle överleva och de var inte många. Familjen odlade själva grönsaker, särskilt bönor och rovor, de hade flera fruktträd och Börje måste under säsongen plocka bär och svamp, han

måste fiska i ån och fånga ekorrar och igelkottar, som användes som föda efter beredning. Allt detta var ingen börda för Börje, att slippa att vara hemma och få uppdrag var som lysande kryphål.

Det finns bara två utomstående personer som talar med familjen, den ene är Olof Ahlberg och den andre är den norske predikanten Espen Johansen. Olof hjälper familjen med mjölk och mjöl. Pastorn ger dem allmänt stöd, det är särskilt Börje han talar med. Men i alla samhällen, även i små familjeceller, sker det förändringar. Kristina i Dalen börjar att röra sig kring Ivars hus. Kristina är tillsammans med plåtslagaren och konstnären Johnny den märkligaste människan i byn. Alla ser Kristina som en häxa med övernaturliga krafter. Hon ses ofta vandra längs vägarna och fredligt besöka husen och gårdarna. Hon säljer smycken som hon själv har tillverkat av rottrådar från björk och människohår, dessutom bjuder hon ut slipade småstenar från ån. Och hon samtalar gärna med alla om faror i livet, om sjukdomars helande och om övernaturliga tillstånd och varelser. Hon kan stämma blod, skära bort bölder och hon kan hjälpa unga kvinnor att fördriva oönskade foster. Kristina är både älskad, hatad och behövd, hon är sagolikt vacker och klädd i kläder i rött och gult. Johnny och Kristina träffas ofta i hennes hus.

Från Dalen hörs ofta Kristinas skratt över byn, i hennes hus skallrar då speglarna och glasen spricker, när hon är uppfylld av sig själv, sitt eget och bortom världen. Några få har varit i

det gåtfulla rummet i källaren med likdoft, sjudande vätskor med döda foster i glasburkar. Kristina sitter i en inre ring av brinnande ljus och en yttre ring av illröda rosenblommor och påfågelsfjädrar. Hon är innesluten i ett doftthav av vanilj och nöt. Hon sitter på en sliten matta med sagodjur och kameler i väven och rakt framför sig har hon två skålar med mullbär och fikon.

Efter en lång tid kommer Kristina in i Ivars hus och efter detta är hon en ofta sedd gäst där. Med Kristinas intåg så ses även Elena oftare ute i trädgården. Elena är inte längre hop-sjunken och stum, hon är rak i ryggen och nästan aldrig tyst. De båda kvinnorna rör sig tillsammans, de är ute i alla väder, de låter ofta regn falla över dem. De samtalar ivrigt och de sitter nära varandra vid odlingarna och blommorna. De verkar ofta tala om träd, buskar och blommor, det märks på deras gester och hänvisningar, liksom av deras undersökande av enskilda objekt. De gör ofta upp en liten eld, när de rensat en stund i landen och rabatterna. Aska och rester strör de ut på ett närmast rituellt sätt bland buskar och blommor. Vid ceremonin går de tätt intill varandra. Kristina och Elena verkar att trivas tillsammans, ingen ser någonsin Ivar prata med Kristina, flera källor talar om att Kristina pryglat Ivar rejält, vid flera tillfällen och genom detta befriat Elena till ett annat liv. Ivar är rädd för Kristina och hennes krafter. Det går inte att säga något med bestämdhet, men säkert är att Kristina hade goda skäl att klå upp Ivar.

När Kristina kom till Ivars hus försvann Börje, först var det för några timmar, sedan växte det till veckor och månader. Och till sist blev det för alltid. Spekulationerna är många och omfattande, de mest dystra talar om sinnessjukhus, de ljusaste om ett arbete som upppassare på ett hotell vid havet. Ingen människa har sett Börje under de sista fem åren, men berättelserna lever kvar, särskilt de som handlar om igelkottar, grodor och cykeln. Espen Johansen säger med bestämdhet att Börje har det bra, han bor i en egen lägenhet, har ett bra arbete och han har en ny, fin cykel. Nu har han en ny vän och livskamrat, som heter Anders, som arbetar som lärare i pedagogik vid Universitetet. Och Börje har en egen hund som heter Hugo. Pastorn avslöjar ingenting om vad han har sett, vad han har hört och var platserna finns.

Familjen hade en gång när Börje var en liten pojke en hund, som Ivar plågade ihjäl, han hette Prins och var det vackraste som Börje visste fanns på denna jord. Prins var brun med svarta fläckar. Börje hade mycket svårt att komma över Prinsens död. När Prins var nästan död tog Börje hunden till Olof Ahlberg och bad honom slå ihjäl hunden, Olof gjorde så. Efter denna dag sas det aldrig ett ord om hunden i Ivars hus, men Börjes mörka tankar bara växte. På den svåra dagen förde Börje Prinsen i en sockerlåda av trä till klöverfältets kant, vid ett kvittenträd grävde han en grav och reste ett enkelt träkors. Han fortsatte att gå dit så länge som han bodde hemma. Börje stod vid graven med sorg och ingen att älska

och det var vid graven tankarna på hämnd mognade. Ivars och Elenas död skulle bli det allra grymmaste som han kunde tänka ut. Prinsens död var vid en jämförelse likt en svag och len sommarvind. När Börje tänker på detta kommer något ansträngt i hans ansikte, lindarna ska föra dödspollen över hus, land och två människor. Han är noga förberedd för mordets praktik, först ska kropparna plågas och sargas och sedan ska huvuden krossas. Så ska det gå till och utan tvekan. Med de redskap som finns, yxa och slaghammare.

Börje bar de stenar som livet tilldelade honom, under tystnad. Men tiden gav honom något annat, den kom med något nytt som mognade och växte sig färdigt. En röst, ett inre tryck och ett uppdrag, som förde honom hem för en enda dag och för att utföra en mission. Och visst var det svårt, de skrek, de grät, de bad om att bli förskonade, det slutade med ett mumlande och ett rosslande. Nu är inte längre gränserna intressanta och inte heller motsatsparen, tåga och högljutt be eller leva och dö. Börje vill se allt inom sig en gång till, inte blunda och glömma, han vill särskilt se den röda tystnaden vid slutet. Stanna kvar, vänta och lyssna på tystnaden!

Ingen hörde dem.

Börje försvann och sågs aldrig mera till, inte ens av pastor Espen Johansen. När uppdraget var avslutat, kunde även Börje sova i frid och ro. Och det går aldrig att föra på tal någon rättvisa, just i det här fallet, även rent allmänt är det svårt att tala om rättvisa när det gäller liv och död.